

Нікітченко Л.О.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,

Україна

Зміст, організація та завдання навчальної практики з біологічних дисциплін.

Навчальна практика з біологічних дисциплін є невід'ємною складовою частиною підготовки фахівців з біології і слугує закріплення знань з дисципліни «ботаніка». Головний методологічний стержень навчальної практики з ботаніки – створення у студента чіткої системи знань про цілісність рослинного організму його макро- і мікроструктуру, пристосувальних особливостях, змін процесів органогенезу, способах розмноження. Моделлю для пізнання закономірностей організменного рівня служать вища, в першу чергу квіткова, рослина. Це пов'язано з основною роллю квіткових, в створенні рослинного покриву Землі, їх першочерговим господарським значенням, а також головним місцем їх в шкільному курсі ботаніки.[4]

Протягом практики студенти ознайомлюються зі специфікою польових методів вивчення вищих рослин, особливостями їх біології та участю у відповідних біоценозах; вивчають видовий склад вищих рослин, закономірності формування та розвитку основних рослинних угруповань; розкривають різноманітність пристосувальних ознак у рослин до оточуючого середовища, оволодіти основними методами флористичних і геоботанічних досліджень; вивчають лікарські рослини.[3]

Навчальна практика включає в себе цілий ряд методологічних і виховних моментів. Під час практики студенти оволодівають методикою збирання і гербаризації рослин, навчаються виготовляти різноманітні колекції рослин, демонстраційний і роздатковий матеріал з ботаніки, а також оволодівають методикою організації і проведення екскурсій і польових досліджень, ведуть різні спостереження.[2]

Метою практики з ботаніки є закріплення знань з анатомії та морфології рослин, набуття студентами відомостей про навколишню живу природу, ознайомлення з морфологічними особливостями різних органів рослин, що притаманні різноманітним екологічним умовам, засвоєння навичок самостійної роботи збору, засушування рослин, виготовлення гербарію, виховання бережного ставлення до природи та ознайомлення з рідкісними та зникаючими видами рослин України та Вінниччини, а також рослинами, занесеними до Європейського Червоного списку, Червоної книги України.[3]

Проведення навчальної практики передбачає можливість самостійно спостерігати і вивчати різноманітність біологічних явищ рослинних організмів в динаміці, взаємозв'язок їх один з одним та умовами навколишнього середовища. Це сприяє розширенню знань про рослину, як складну біологічну систему з її особливостями зовнішньої і внутрішньої будови, способів живлення, росту і розвитку та допомагає студентам оволодіти навичками самостійної роботи.[1]

Під час проходження навчальної практики з ботаніки перед студентами ставляться такі завдання: ознайомитись з видовим різноманіттям рослин, поширених на Поділлі та їх практичним застосуванням; вміти проводити морфологічний аналіз рослин, встановлювати за визначником їх систематичну належність та діагностичні ознаки на рівні родини, роду, виду; вміти визначати життєві форми рослин, їх фенологічні фази і особливості розвитку (закладання і розвиток бруньок, ріст підземних і наземних органів, їх відмирання, формування типу гілкування стебла, куціння і т.п.); вміти розпізнавати отруйні, лікарські, кормові і харчові рослини нашого краю; оволодіти правилами збору, сушіння та гербаризації рослин; вивчити рідкісні та зникаючі представники місцевої флори, що занесені до «Червоної книги України» та заходи по їх охороні, формувати дбайливе і раціональне відношення до оточуючого середовища в цілому і рослинного світу зокрема.

Навчальна практика з ботаніки передбачає вивчення та практичне ознайомлення студентів з такими темами: Структура і склад лісових

фітоценозів; вивчення видового складу рослин широколистяних і мішаних лісів. Геоботанічні і еколого-морфологічні описи рослин. Визначення представників різноманітних родин квіткових рослин; екскурсія в ботанічний сад; Знайомство з методами філогенетичних досліджень; ознайомлення з рослинністю лукових фітоценозів; Пристосування рослин до навколишнього середовища; Гербаризація рослин; Знайомство з прибережно-водною і болотною рослинністю; Біоморфологічні і анатомічні особливості рослин, їх морфолого-екологічний опис і визначення; Бур'яни полів, садів, городів і рудеральних місць, їх біологічні особливості і класифікація за морфолого-екологічними ознаками. Рудеральні, сегетальні бур'яни та їх морфологічна пристосованість до місця зростання; Культурні рослини поля, саду, городу. Практичне значення культурних рослин; Знайомство з декоративними та лікарськими рослинами відкритого та закритого ґрунту; Морфологічні описи рослин. Використання та практичне значення рослин відкритого та закритого ґрунту. Підготовка гербарію до здачі заліку.

Література:

1. Білявська Л. О. Організація самостійної роботи студентів під час проведення фахової практики / Л. О. Білявська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія.: Педагогіка. – Тернопіль, 2011. – № 4 – С. 39-44.
2. Білявська Л. О. Принципи організації фахової практики майбутніх вчителів природничих дисциплін / Л. О. Білявська // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. пр. – Умань : УДПУ ім. П. Тичини, 2011. – Вип. 38.– С. 17-25.
3. Криклива С. Д. Вивчення лікарських рослин при проведенні навчально-польової практики з ботаніки / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Т. О. Болоховська, Л. А. Клімас // Вісник Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. – Вінниця, 2007. – 11(2). – С. 718-722.
4. Криклива С. Д. Видовий склад лікарських рослин лучного фітоценозу Немирівського Побужжя / С.Д. Криклива, О. А. Шевчук, Л. А. Клімас, Л. А. Голунова // Вісник Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. – Вінниця, 2015. – 2 (Т. 19). – С. 328-330.